

Elena VIZIR

100
DE RĂSPUNSURI CAPTIVANTE
la
100
DE ÎNTREBĂRI SAVANTE

Enciclopedie în versuri

EDITURA JUNIMEA
2025

CUPRINS

1. CURCUBEUL DE PE GER... - CE ȘTII DESPRE-ACEST MISTER? / 4
2. CINE ZGÂLȚĂIE PĂMÂNTUL, DACĂ NU O FACE VÂNTUL?! / 6
3. CE SIMT MULTE ANIMALE ȘI FIINȚELE UMANE ÎNAINTE DE CUTREMUR? / 8
 4. DE CE-S PATRU ANOTIMPURI? / 10
5. DE CE-N IARNĂ, CÂND E GER, NU-S FURTUNI CU FULGERĂRI? /
6. CUM DE-AVEM APĂ PE TERRA ȘI DEASUPRA, ÎN ATMOSFERĂ? / 13
7. CE AR FI CU-A TERREI VIAȚĂ, DACĂ POLII SE DEZGHEAȚĂ? / 15
 8. CUM SE NASC FULGII DE NEA? / 16
9. DE CE-N MĂRI ȘI OCEANE APELE AU MULTĂ SARE? / 16
 10. DE CE ESTE BUNĂ SAREA? / 17
11. CARE SEMNE SPECIALE INDICĂ APE SUBTERANE? / 18
12. CUM FIINȚELE UMANE GĂSESC APE SUBTERANE? / 20
 13. PLANTELE SUNT FIINȚE? / 21
14. LUMEA TOATĂ CE AR FACE DACĂ NU AR FI COPACII? / 25
15. MACUL ESTE DE FOLOS ORI ESTE PERICULOS? / 27
16. DE CE-ȘI IA ALTĂ CULOARE FRUCTUL, CÂND DEVINE MARE? / 28
 17. VREAU SĂ ȘTIU: CE SUNT PIGMENȚII? / 29
 18. FLORILE SE PARFUMEAZĂ? / 31
 19. CE NUMIM POLENIZARE? / 31
 20. DE CE MIEREA NU EXPIRĂ? / 32
21. AU ȘI BIETELE INSECTE, PRECUM OMUL, INTELECTE? / 33
22. CARE FAPTE NE VORBESC CĂ FURNICILE GÂNDESC? / 34
23. CUM ÎȘI SPUN UNDE SUNT FLORI ALBINUȚELE-SURORI? / 37

25. DE CE VIESPILE ÎNȚEAPĂ? / 40
26. DACĂ VIESPEA M-A-NȚEPAT, CE POT FACE IMEDIAT? / 42
27. TOȚI PĂIANJENII ȚES PÂNZE PENTRU-A SE HRĂNI CU GÂZE? / 43
28. EA DEȚINE-NTÂIETATEA-N LUPTA CU SALUBRITATEA? / 47
29. DE TAVAN ORI DE PERETE SE POT PRINDE DOAR INSECTE? / 49
30. O INSECTĂ TOT SE TEME DE TEMPERATURI EXTREME? / 52
31. DE CE FLUTURII DE NOAPTE SUNT ATRAȘI DE BECU-APRINS? / 54
32. DAR DE UNDE IAU CULOARE „FLORILE ZBURĂTOARE”? / 55
33. SUNT ÎN LUME VIEȚUITOARE CARE N-AU NICIO CULOARE? / 56
34. CE MESAJE POT SĂ POARTE HAINELE COLORATE? / 60
35. CARE ESTE IMPORTANȚA SUNETELOR, PENTRU VIAȚĂ? / 61
36. CARE PIESE MUZICALE PREFERATE-S DE-ANIMALE? / 62
37. FIECARE CREATURĂ ARE GURĂ ȘI DANTURĂ? / 64
38. OARE AU DURERI DE SPATE CĂMILELE, DE-S COCOȘATE? / 71
39. DE CE OCHII DE PISICI, DACĂ STAU ÎN ÎNTUNERIC, PAR SĂ FIE LICURICI? / 74
40. A CUI VOCE E MAI TARE, FĂRĂ AMPLIFICATOARE? / 75
41. CE NE TREBUIE SPRÂNCENE? / 77
42. CHIAR LE TREBUIE MUSTĂȚI UNUI ȘIR DE VIETĂȚI? / 78
43. DAR, PE LÂNGĂ VIETĂȚI, SUNT ȘI PLANTE CU MUSTĂȚI? / 80
44. PENTRU CE E BUNĂ COADA? / 82
45. CÂND ȘOPÂRLA-ȘI LASĂ COADA? / 84
46. AI VĂZUT COADĂ DE CAL CARE ZGÂRIE METAL? / 86
47. E CORECT CÂND SPUNEM NOI CĂ RACUL MERGE ÎNAPOI? / 87
48. DAR DE CE ALEG SĂ ZBOARE PĂSĂRILE CĂLĂTOARE ÎN FORMĂ DE UN V MARE? / 88
49. CÂTE-N LUME OR FI, OARE, PĂSĂRI CE NU POT SĂ ZBOARE? / 90
50. CARE PĂSĂRI CREZI CĂ-S APT E SĂ PRODUCĂ AVIS-LAPTE? / 91

51. CE MAI ȘTIU SAVANȚII NOU DESPRE PASĂRE ȘI OU? / 93
52. SUFERĂ CIOCĂNITOAREA DE COMOȚII CEREBRALE? / 95
53. DE CE, APROAPE NICIODATĂ, / NU STĂ-N AMBELE PICIOARE
PASĂREA-VÂNĂTOARE / CARE SE HRĂNEȘTE-N BALTĂ? / 96
54. DINTRE TOȚI DIN CURTEA NOASTRĂ, CHIAR GĂINA-I CEA MAI PROASTĂ? / 97
55. DE CE CREDE GOSPODARUL CĂ ÎI ESTE PROST MĂGARUL? / 99
56. DE CE BROASCA CEA ȚESTOASĂ STĂ O VIAȚĂ-ÎNTREAGĂ-N „CASĂ”? / 100
57. HIBERNAREA E-O SALVARE? / 104
58. DACĂ RÂD, ÎMI TRECE BOALA? / 105
59. DE CE PEȘTII, CÂTEODATĂ, PE OGLINDA APEI SALTĂ? / 107
60. CE E LACRIMA? / 108
61. CE ASEMĂNARE VEZI ÎNTRE CREIER ȘI UNIVERS? / 110
62. DUPĂ CE-A CĂSCAT UN LEU, DE CE, OARE, CASC ȘI EU? / 112
63. SOMN PUȚIN ȘI VIAȚĂ LUNGĂ ORI SOMN MULT ȘI VIAȚĂ SCURTĂ? / 114
64. IA SĂ-MI SPUI TU, MIE, FRATE, DE CE OCHIUL MI SE ZBATE? / 115
65. DE CE-AJUNGI LA BĂTRÂNEȚE MAI SCUND CA ÎN TINEREȚE? / 116
66. DE CE NASUL LUI BUNICUL E MAI LUNG CA AL LUI TĂTICUL? / 117
67. DE CE PIELEA NOASTRĂ FINĂ, BRUSC, DEVINE... DE GĂINĂ? / 118
68. DE CE MULȚI SE GÂNGĂVESC CÂND NU ȘTIU ORI SE-ÎNDOIESC? / 119
69. SPORTUL POATE ÎNNOI CALITATEA DE-A GÂNDI? / 120
70. LENEA-I BUNĂ SAU E REA? / 121
71. CINE, PE PLANETA NOASTRĂ, ARE-N VINE SÂNGE-ALBASTRU? / 122
72. VREAU SĂ ȘTIU: CE ANIMALE AU MARSUPII, BUZUNARE? / 124
73. CAM DIN CARE ERĂ, OARE, LUMEA ARE BUZUNARE? / 126
74. CUM POT DOAMNELE SĂ POARTE ÎNCĂLȚĂRI CU TOCURI 'NALTE? / 129
75. STRÂNGEREA DE MĂINI TE-AJUTĂ CA SĂ SCAPI DE VORBĂ MULTĂ? / 130
76. DE CE UNELE POPOARE PRIMESC OASPEȚII DE-ONOARE CU PÂINE ȘI CU SARE? / 131

77. HORA ESTE „NEAM” CU ORA? / 133
78. ȘTII CE ESTE NATURE MORTE? / 135
79. CINE PRIMUL A FUMAT? / 136
80. DE CÂND E ACEST OBICEI DE A DĂRUI FLORI LA FEMEI? / 137
81. CARE ESTE CEL MAI NOU MOD DE-A FACE UN CADOU? / 139
82. DE LA CE CUVÂNT PROVINE „PER” DIN „PERNE”, DIN „PERINE”? / 141
83. NU CUMVA ÎNDEMNUL „SCOALĂ!” A DAT NAȘTERE LA „ȘCOALĂ”? / 143
84. CUM SĂ FACI ROST DE RĂCOARE / ÎN ARIILE PLINE DE SOARE,
DACĂ N-AI UN APARAT / DE AER CONDIȚIONAT? / 145
85. CÂND A AJUNS LA OM ÎN CASĂ „LADA CARE FACE GHEAȚĂ”? / 147
86. CE ȘTII TU DESPRE BALCOANE? / 150
87. DIN CE, OARE, SE FORMEAZĂ PRAFUL CE-L AVEM ÎN CASĂ? / 152
88. CUM DIVERSE VIEȚUITOARE PREVESTESC VREMEA DE PLOAIE? / 153
89. DE CE TOARCE O PISICĂ? / 154
90. CE FOLOS ADUC GUZGANII? / 155
91. DE CE URLĂ CÂINII? / 158
92. CUM SĂ REACȚIONEZI MAI BINE CÂND EȘTI ATACAT DE CÂINE? / 160
93. CUM GĂSESC DRUMUL SPRE CASĂ, ÎN SPECIAL, CÂINII DE RASĂ? / 161
94. CUM UN CAL, CHIAZ DACĂ TACE, POATE SPUNE CE ÎI PLACE? / 163
95. DUPĂ CE CRITERII POARTĂ / UN SOI DE VIEȚUITOARE
DENUMIREA PRELUATĂ / DE LA ALT SOI DE VIEȚUITOARE? / 164
96. CE ÎNSEAMNĂ IZOLARE PENTRU PLANTE, ANIMALE? / 165
97. POȚI SĂ-NVEȚI ATUNCI CÂND DORMI? / 166
98. ESTE BINE ORI NU-I BINE SĂ VORBEȘTI SINGUR, CU SINE? / 166
99. CUM DEVII BINE DISPUS, CÂND EȘTI FOARTE INDISPUS? / 167
100. DE CE E BINE A-ȚI ÎNCHIPUI CĂ VISURILE TALE SE VOR ÎMPLINI? / 169

CURCUBEUL DE PE CER... - CE ȘTII DESPRE - ACEST MISTER?

Să încerc, băieți și fete,
să vă spun pe îndelete
ce prezintă-acest mister,
curcubeul de pe cer.

Cam toți știu - și e normal -
că între Pământ și Soare,
într-un spațiu nu prea mare,
la nivel universal¹,
se găsește atmosfera -
stratul de vapori și gaze
ce-i menit să stea de pază
la rotunda frontieră
dintre Univers și Terră.

Când e ceață (seara, -n zori,
dar și ziua, uneori)
și când ploaia încetează,
în atmosferă se formează
o mulțime de vapori -
stropi de apă cristalină.
Iar trecând prin ei lumina
provenită de la Soare,
toți vaporii prind culori.
Unde le păstrează, oare,
atmosfera plutitoare?
Că doar n-are buzunare!

Niște cercetări profunde,
au probat că ea ascunde
culori multe, foarte multe,
în contactu-aceilor unde
(felurite - lungi și scurte),
care o alcătuiesc,
cu bobitele de apă
dintre Terra și-Univers.

Refractate, reflectate,
iar apoi și difuzate,
ca și cum ar fi cernute
nu o dată - de trei ori! - ,
undele alcătuiesc
o centură în culori -
curcubeul de sub nori.

1 - Savaștii au estimat că grosimea maximă a stratului atmosferic atinge 3000 km, pe când dimensiunile Universului ating miliarde de ani-lumină (1 an-lumină = circa 9500 miliarde km).

Dar și razele de Lună
dacă trec printre vapori
pot produce o centură
din dungi fine de culori -
e un curcubeu lunar,
fenomen destul de rar
ce-are loc pe timp de noapte,
unde sunt căderi de ape,
într-o astfel de perioadă
când trimite-a sa lumină,
spre vapori, o Lună-plină,
și aceasta-i situată
în poziție-apropiată
de linia de orizont;

și să se mai țină cont
că numai acei vapori
din direcția opusă
de la a luminii sursă
pot reda, arareori,
o centură de culori.

Curcubeiele toate -
și solare,
și lunare -
se constituie din șapte
dungi de bază, colorate:
dunga **Roșie** se pierde
în **Oranj**, în **Galben**, **Verde**,
le urmează dunga-**Albastră**
și **Indigo**, **Violet**
(prescurtat, e **ROGVAIV**)

Totuși... șirul respectiv
nu-i considerat complet,
căci nuanțe sunt mai multe
(poate zeci, ba chiar și sute)
într-un brâu de curcubeu.

Însă marele Newton,
care l-a creat cândva,
a luat drept etalon
numărul lui Dumnezeu²
Și-a rămas șirul așa!

2 - Cifra 7 reprezintă perfecțiunea divină, totalitatea sau desăvârșirea și este menționată în Biblie de cel puțin 490 de ori.

CINE ZGÂLTĂIE PĂMÂNTUL, DACĂ NU O FACE VÂNTUL?!

Foarte mulți au auzit, alții chiar au și simțit ce înseamnă un cutremur – asta-i când se află-n tremur nu doar frunzele pe ram, ci, pornind din subteran, tot ce este-n acea rază 'n care se eliberează energiile interne ale vechii noastre Terre.

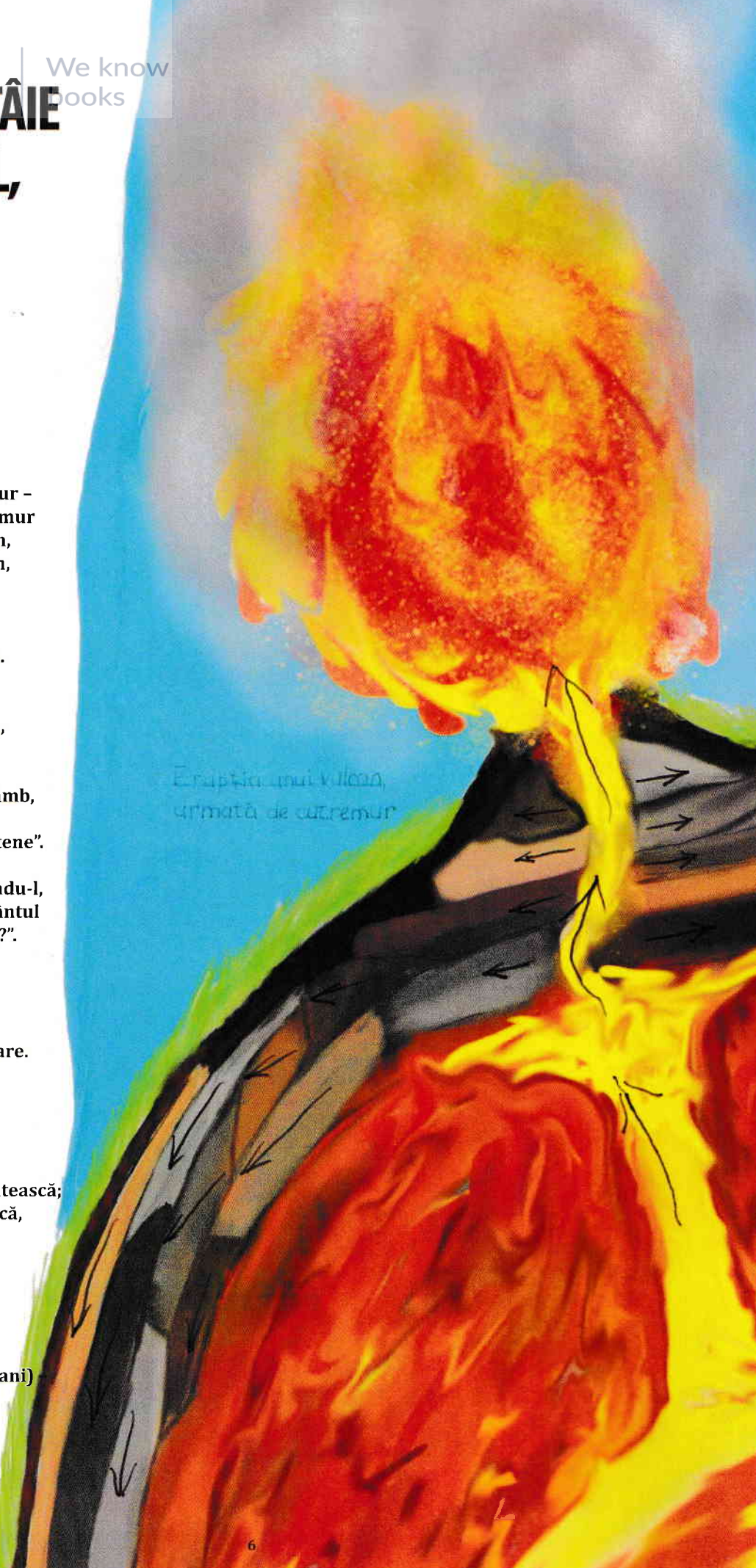
Acum două mii de ani un enciclopedist roman, Plinius cel Bătrân, declara: „Nu-s fizician și-aș putea să judec strâmb, dar astfel de fenomene sunt furtuni subpământene”.

Alți savanți, contrazicându-l, se mirau: „Cum poate vântul să cutremure Pământul?”.

Au fost multe ipoteze privind lucrurile care reușesc să declanșeze un cutremur mic sau mare.

Dar acum deja se știe: în adâncurile Terrei se creează energie care-împinge cu putere plăci din scoarța pământească; ele-încep să se ciocnească, și-o mulțime de belele au acei aflați pe ele!

Bușiturile acestea pot fi provocate încă de erupții din adâncuri, (noi le zicem scurt: vulcani) lava, gazele terestre, năvălind spre libertate, sunt precum un huligan care urlă, dă din coate, ca să-și facă loc să iasă

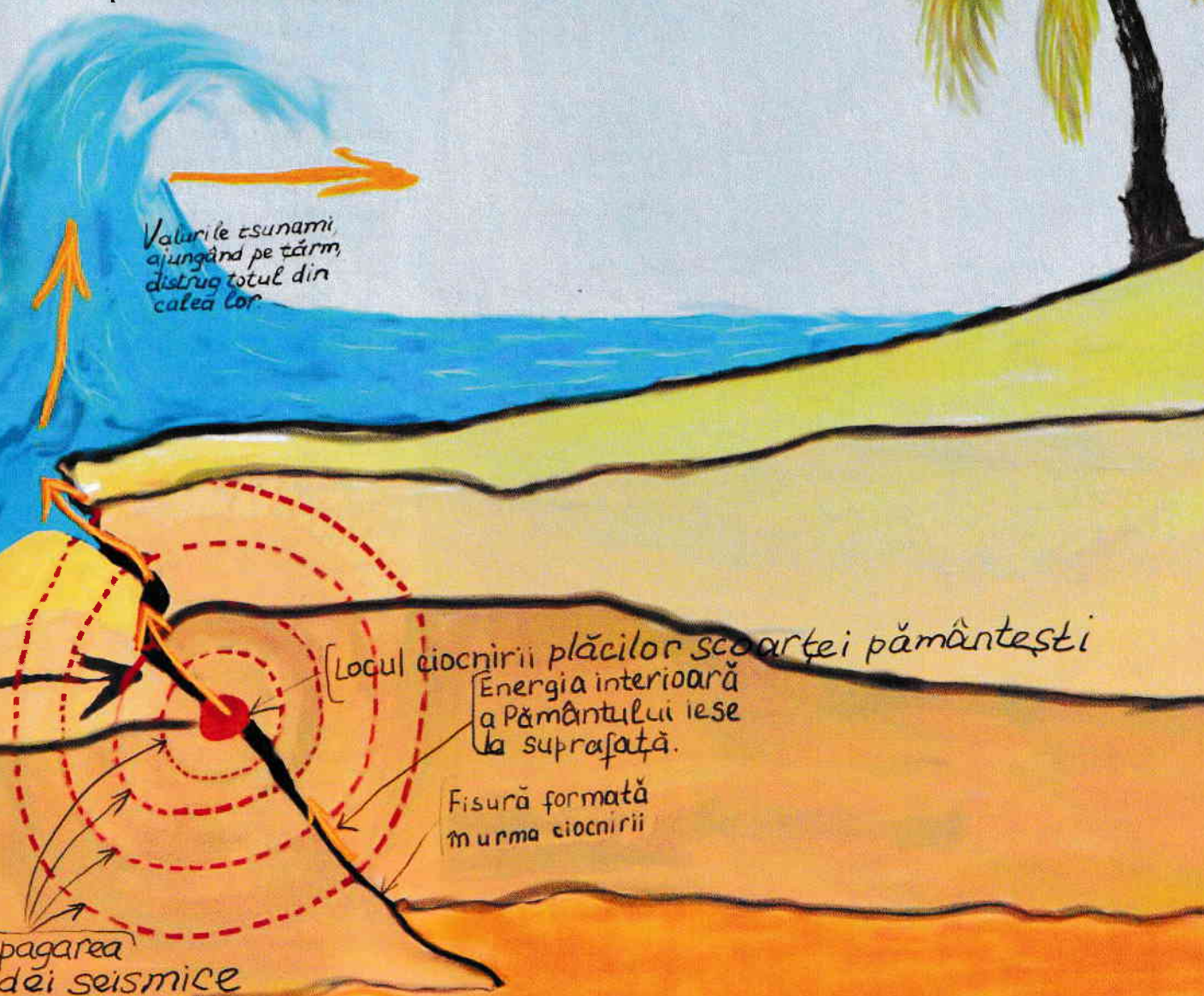
Erupția unui vulcan,
urmată de cutremur

din transportul cel urban;
plăcile subțiri cedează,
respectiv, se deplasează,
și luxația aceasta
se transmite mai departe,
la plăcile învecinate,
pe o suprafață vastă.

Și mai sunt niște motive
care pot pune-n mișcare
plăcile respective:
testele nucleare
pe întinsuri de-oceane,

ce nasc seisme fatale,
creatoare de tsunami,
val de o-înălțime mare,
care, când pe țărâm ajunge,
totu-n calea sa distruge.

P.S. Din punctul meu de vedere,
noi suntem dușmanii Terrei:
fiecare-n felul său,
îi pricinuieste-un rău.
Iar Pământul, scos din fire,
tremură-a nedumerire.

CE SIMT MULTE ANIMALE ȘI FIINȚELE UMANE ÎNAINTE DE CUTREMUR?

Omul, animal și el, numai că puțin altfel, deseori se bate-n piept că-i frumos și e deștept și, de-ar judeca la rece, nimeni, dintre animale, nu l-ar mai putea întrece la vreo probă oarecare.

Poate că la judecată are omu-întâietate, dar la simțuri – chiar deloc, pentru că, deocamdată, niciun seismolog cu carte nu-i mai bun, ca seismolog, decât altă vietate.

Până când să aibă loc, un cutremur dă de știre că se află-n pregătire:

Când înfierbântați curenți, de natură – ascendenți, din adâncurile Terrei, urcă lent spre suprafață, și răzbesc printr-o fisură care o găsesc în scoarță, răspândesc în jur căldură.

Jocul de temperatură și vibrațiile scoarței, și acei curenți electrici ce apar la fisurare sunt un fel de prevenire pentru multe animale, printre care pești, reptile, dar și micile insecte, că nu-i cazul să aștepte.

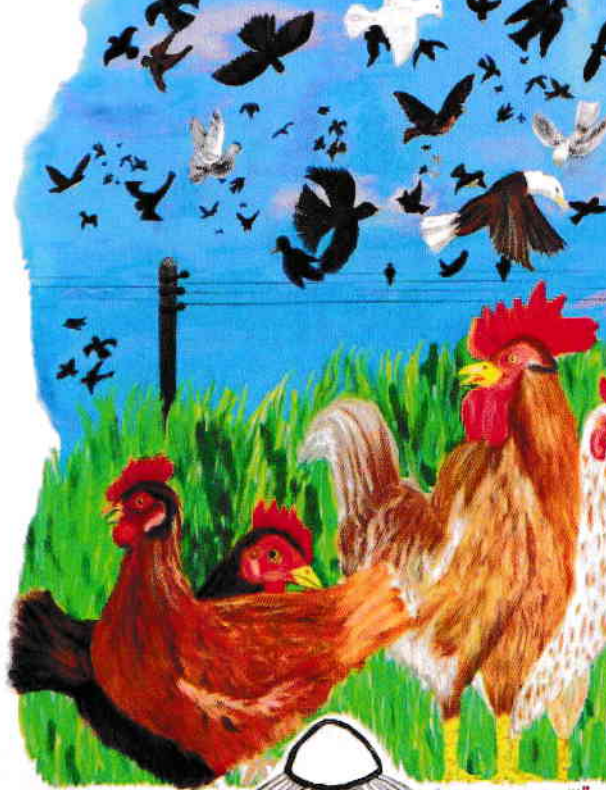
Iasă toți la suprafață – poate, vor rămâne-n viață.

Altă preîntâmpinare despre cataclismul seismic – câmpul electromagnetic, care oscilează tare,

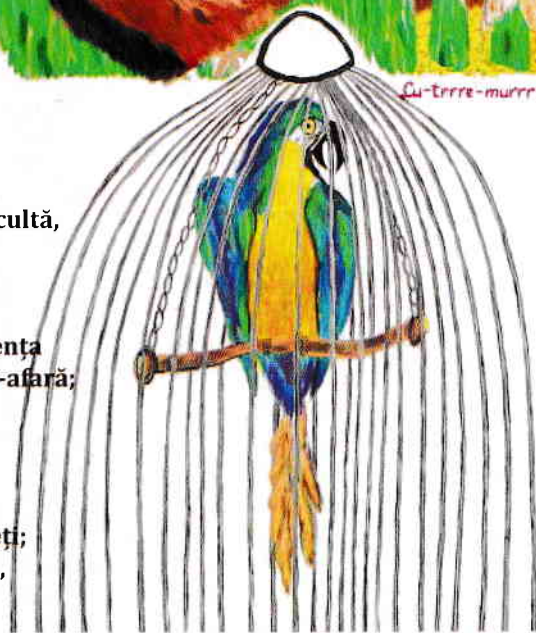
stârnind tulburări și frici
unor păsări, animale
și, la fel, unor insecte.

Viespi, albine și furnici
devin foarte agitate,
n-au odihnă zi și noapte,
pleacă, părăsind cu droaia
cuiburi, stupi și mușuroaie.
Păsările nu mai vor
să se-așeze-n cuibul lor,
și se tamponează-n zbor,
iar cele de companie
se zbat, țipă-n colivie;
nici găinile nu tac
și nici ouă nu mai fac;
oi, vaci, capre speriate
dau puțin sau nu dau lapte.

Să vă spun și despre broaște:
cică, ele nu au minte...
Dar, cu cinci zile-înainte
pân' cutremurul se naște,
sar pe drumuri agitate,
și astfel ne sugerează
c-au simțit în solul Terrei
și în stratul atmosferic
curenți de electricitate
și mirosul unor gaze,
care prea le deranjează.

Iar fisurile tot cresc!
Infrasunetele care
se produc la fisurare
cam pe toți îi zăpăcesc:
oamenii, chiar dacă-ascultă,
n-au auz ca să le-audă,
ci i-apucă somnolența,
vărsături și amețeală;
șoarecii își pierd prudenta
și „fac sport”, fugind pe-afară;
câinii latră excesiv,
aparent – fără motiv,
și pot fi și agresivi;
peștii din acvariu, beți,
se dau cu capul de pereti;
iepurii nu vor mâncare,
însă vor să facă țuști!

din îngustele lor cuști;
pisicile, ca niciodată,
miaună pe-o notă-naltă
și, simțind dezorientare,
ni se-agită la picioare
ori se-avântă ca să iasă,
chiar cu risc major, din casă.
Miriapode camuflate
prin fisuri și prin unghere
ies afară speriate
de vibrațiile Terrei.

Acum, lesne-i de-înțeles
că nu prea avem de-ales –
trebuie să recunoaștem
că salvarea ni-i la broaște,
la pisici, la vaci, la câini,
la pești, iepuri și găini,
la albine, viespi, furnici,
la oi, șoareci și reptile,
când cutremuru-i pe-aici,
și începe-n y (igrec) zile.

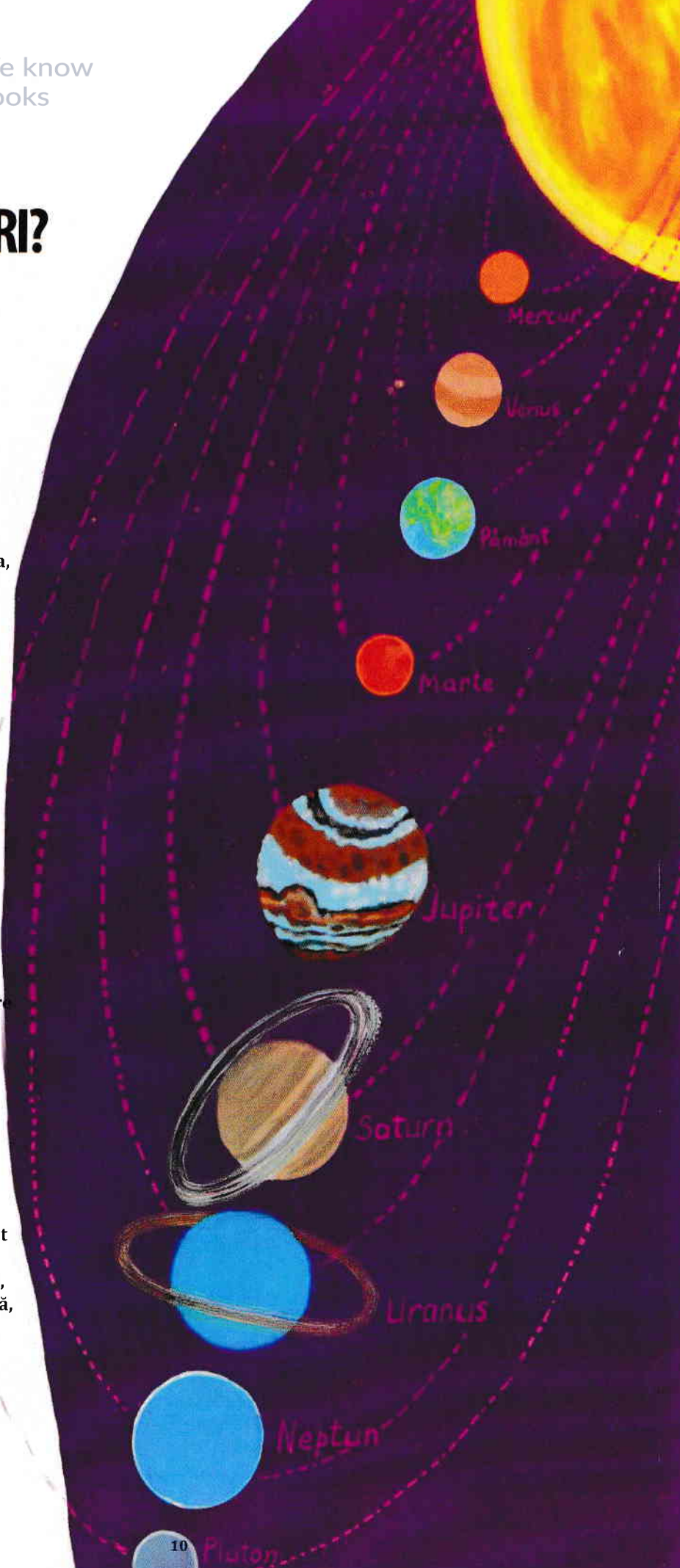
DE CE S PATRU ANOTIMPURI?

Când se află în mișcare ori sub razele de Soare, pe Pământ, orice făptură simte valuri de căldură, căci Pământul, zis și Terra, protejat de atmosferă, ca o minge rotitoare, zgrunțuroasă și turtită, ocolind al nostru Soare pe un drum numit orbită, realizează într-un an zborul său interstelar.

Și, la fel, alte planete, zburând iute sau încet, fac rotații de balet - fouetté și piruetă - pe chenare circulare ale scenelor solare.

Terra-n jurul axei sale reușește-a se roti într-o noapte și o zi, înclinându-se-înspre Soare ba cu sudul, ba cu nordul, iar acesta-i încălzește, pe rând, toată suprafața, astfel înmulțindu-i rodul și păstrând mereie viața.

Numai că nu izbuteste, într-un an, măcar o dată, să-încălzească părintește nici al Terrei super-creștet și nici talpa-i înghețată, pentru că planeta noastră, ce din spațiu pare-albastră, are axă înclinată - ea-i de vină că-ntr-un an, pe același teritoriu, Soarele ne dezmiardă și ne umple cu elan nu întruna, - provizoriu (cu cât Soarele-i mai sus, cresc și gradele la plus,

când pieziș el stă pe cer,
e răcoare sau e ger);
ea provoacă perioade
răcoase, reci sau calde –
noi le spunem anotimpuri.
Și precum decide-arbitrul
și anunță spectatorii
cine părăsește ringul,
cine sunt învingătorii,
cam la fel și Terra-și schimbă,
pe-anumite teritorii,
respectivele-anotimpuri.

Pe la noi, sunt tocmai patru,
și Pământul, ca la teatru,-și
schimbă haina anu-ntregu':
sau e alb, sau verde, negru,
sau se face galben-brun,
și-apoi gri-roșcat, de fum –
ba e primăvară, vară,
ba e toamnă, ba e iarnă,
și, pe lângă-acestea toate,
ba e zi și ba e noapte;
iar în fiecare lună
vremea ori e rea, ori bună.

Stratul de vapori și gaze ce nu poate fi văzut,
însă are pentru Terra rol de haină și de scut,
se numește ... (atmosferă)

Linia unduită și la capete unită,
ce o poartă printre stele
pe planeta mea iubită,
fără aripi, fără vele,
este-un drum, numit ... (orbită)

Figuri de dans care au în comun executarea de rotații complete a corpului pe un singur picior.